

УДК 657.1

TRANSFORMATION OF THE ACCOUNTING SYSTEM OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Kruhla M.M./ Кругла М.М.

с.е.с., as.prof. / к.е.н., доц.

ORCID: 0000-0001-6268-7635

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman,

Kyiv, Dehtyarivska 49h, 03113

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,

Київ, Дегтярівська 49г, 03113

Анотація. Україна трансформує свою облікову систему в рамках євроінтеграції, гармонізуючи законодавство з нормами ЄС для підвищення прозорості та якості фінансової інформації. В статті досліджуються проектні зміни, які включають запровадження обов'язкової звітності зі сталого розвитку для стратегічно важливого сегменту підприємств та коригування критеріїв визначення розміру підприємств з урахуванням інфляції. В статті аналізується вплив нового стандарту МСФЗ 18, що замінює МСБО 1. Він стандартизує подання фінансових результатів підприємства, вимагаючи чіткого розподілу доходів і витрат за видами діяльності. МСФЗ 18 прокладає прямий зв'язок між управлінським і фінансовим обліком, роблячи управлінські показники предметом обов'язкового розкриття та аудиту. Це підвищує вимоги до точності та достовірності управлінських даних, перетворюючи їх на джерело інформації для зовнішніх користувачів. Загалом, зазначені тенденції трансформаційних змін свідчать про перехід України до сучасної моделі обліку, орієнтованої на інвесторів та міжнародні ринки.

Ключові слова: бухгалтерський облік, фінансова звітність, МСФЗ 18, сталий розвиток, звітність зі сталого розвитку, управлінський облік, гармонізація законодавства, євроінтеграція, прозорість, інвестори.

Вступ.

Україна активно інтегрується в європейський простір, тому система обліку та звітності в країні переживає докорінну перебудову. Ця трансформація — не просто формальність, а стратегічна необхідність для адаптації економіки до стандартів ЄС. Позитивне сприйняття змін українськими підприємствами має велике значення для їхнього майбутнього.

Вчені К. Безверхий, Ю. Баранова, Л. Гуцаленко, У. Марчук та інші в своїх працях досліджували різні аспекти трансформаційних процесів в українському обліку і звітності. Незважаючи на проведені наукові напрацювання, постійні зміни в законодавстві, викликані динамікою євроінтеграційних процесів, створюють потребу в подальших дослідженнях. Актуальним залишається

вивчення практичних наслідків впровадження МСФЗ, аналіз готовності підприємств до обов'язкової звітності зі сталого розвитку та розробка практичних рекомендацій щодо її імплементації. Нові дослідження за визначеними напрямками допоможуть мінімізувати потенційні ризики та забезпечити плавний перехід до нових стандартів.

Основний текст.

Шлях України в європейську спільноту вимагає гармонізації національного законодавства з нормами ЄС. У сфері бухгалтерського обліку та фінансової звітності це прослідковується через зміни в обліковому законодавстві. В червні 2025 року Кабінет Міністрів України схвалив Проект змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»[1], що є прямим виконанням Угоди про асоціацію з ЄС. Основна мета цих змін — імплементація положень Директиви № 2013/34/ЄС[2], про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язані з нею звіти певних типів підприємств, яка регулює річну та консолідовану фінансову звітність різних типів підприємств. Такий крок дозволить забезпечити прозорість, зіставність та якість фінансової інформації, наближаючи українські стандарти до загальноєвропейських.

Однією з ключових новацій, що впливає з оновлених європейських директив, зокрема Директиви (ЄС) 2022/2464 [3], щодо корпоративної звітності зі сталого розвитку, є запровадження обов'язкової звітності зі сталого розвитку. Ця вимога поширюватиметься на деякі категорії підприємств, включаючи великі компанії, середні та малі підприємства, цінні папери яких допущені до торгів на регульованому ринку капіталу. Звітність зі сталого розвитку міститиме інформацію про вплив бізнесу на екологію, соціальні аспекти, трудові відносини та інші нефінансові показники, що є критично важливим для відповідального інвестування та формування позитивного іміджу компаній на міжнародних ринках.

Результати дослідження KPMG зі звітності зі сталого розвитку[4], які представлені в табл.1 за 2024 рік підтверджує глобальну тенденцію: компанії по

всьому світу активно готуються до запровадження обов'язкового звітування зі сталого розвитку.

Таблиця 1 – Світова показники звітності зі сталого розвитку в 2024 р.[4]

Показники	Формували Звіт зі сталого розвитку, %	Публікували цільові показники зі скорочення викидів вуглецю,%	Мають позицію керівника з питань сталого розвитку,%	Враховують питання сталого розвитку при визначенні винагороди керівництву,%
250 найбільших компаній у світі	96	95	56	41
5800 компаній, які взяли участь у дослідженні	79	80	46	30

Дані дослідження свідчать про зростаюче усвідомлення важливості нефінансових показників та готовність бізнесу до нових регуляторних вимог.

Планується поетапне провадження звітності за [1], зокрема:

- великі підприємства та материнські підприємства великої групи (понад 500 працівників) – звітують у 2028 році;
- інші великі підприємства та материнські підприємства великої групи – у 2029 році;
- середні та малі підприємства з цінними паперами на біржі – у 2030 році.

Впровадження обов'язкової звітності зі сталого розвитку стане одним із найважливіших нововведень для українського бізнесу. Великі підприємства, а згодом і менші підприємства, звітуватимуться про свій вплив на екологію, соціальні аспекти та корпоративне управління. Запровадження цієї звітності створить рівні умови для українських та європейських компаній на міжнародних ринках, сприятиме залученню інвестицій, підвищенню конкурентоспроможності та виконанню зобов'язань за Угодою про асоціацію виконання Директиви № 2013/34/ЄС[2].

Водночас, критерії визначення мікро-, малих, середніх та великих підприємств буде оновлено з урахуванням інфляції та рекомендацій Європейської комісії, зокрема, Делегованої Директиви Комісії (ЄС) 2023/2775 «Про внесення змін до Директиви Європейського Парламенту та Ради

2013/34/ЄС щодо коригування критеріїв розміру для мікро-, малих, середніх та великих підприємств або груп» [5]. Основна сутність змін полягає у коригуванні фінансових порогових значень про загальні активи та чистий дохід з урахуванням інфляції, що відбулася з 2013 року. Це оновлення стало необхідним для того, щоб класифікація підприємств за розміром відповідала сучасним економічним умовам, а також для зниження адміністративного навантаження на менші підприємства.

Зазначені зміни мають прямий вплив на застосування нових правил корпоративної звітності зі сталого розвитку, оскільки визначають, які підприємства зобов'язані складати нефінансову звітність. Таким чином, оновлені критерії допомагають уникнути ситуацій, коли підприємства, які за своїми реальними масштабами є малими чи середніми, підпадають під суворіші вимоги до звітності.

На додаток до цього, українським законодавством [1] передбачається, що державні підприємства та компанії з понад 50% державною часткою будуть зобов'язані вести облік та складати звітність за Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ). Це значно підвищить прозорість та підзвітність державного сектору економіки, сприяючи залученню міжнародних інвестицій та спрощуючи доступ до світових ринків капіталу. Загалом, законодавчі зміни спрямовані на створення єдиних, прозорих та зрозумілих правил ведення обліку та звітності в Україні, що є невід'ємною частиною її європейського вибору та економічної інтеграції.

Впровадження звітності зі сталого розвитку повинно здійснюватися системно. Такий підхід відмічають вчені Безверхий К. [6], Баранова Ю. [7]. Підприємство, яке підпадає під вимоги звітування, повинно відкоригувати стратегію розвитку бізнесу, включивши сталий розвиток у стратегію як її невід'ємний елемент. Далі відбувається оцінка взаємного впливу діяльності підприємства на навколишнє середовище і суспільство для встановлення визначальних аспектів звіту. На їх основі розробляється система збору даних для забезпечення точності інформації. Після підготовки звіту за Європейськими

стандартами звітності зі сталого розвитку, що охоплює екологічні, соціальні та управлінські аспекти, Звіт підлягає обов'язковій аудиторській перевірці та оприлюдненню, що забезпечує доступність інформації для всіх зацікавлених сторін. Складність звітування зумовлюється виходом за рамки традиційного фінансового обліку, зміною внутрішніх бізнес-процесів і налагодженням складних механізмів внутрішнього контролю якості інформації, яка раніше не підлягала жорсткому аудиту.

Новий стандарт фінансової звітності МСФЗ 18 «Подання та розкриття інформації у фінансовій звітності» [8] з 01 січня 2027 року замінить МСБО 1 «Подання фінансової звітності». МСФЗ 18 спрямований на поліпшення якості звітності суб'єктів господарювання, підвищення рівня довіри з боку інвесторів та інших користувачів, узгодженості інформації. Він встановлює вимоги до подання та розкриття інформації у фінансовій звітності з метою забезпечення надання доречної інформації, яка достовірно відображає активи, зобов'язання, власний капітал, доходи та витрати суб'єкта господарювання.

МСФЗ 18 стандартизує формати подання фінансових результатів, усуваючи розбіжності, які раніше ускладнювали порівняльний аналіз фінансових результатів між різними підприємствами та вводить термін «операційний прибуток» як важливий показник для оцінки операційних результатів. Для цього стандарт вимагає від компаній чітко розподілити доходи та витрати за видами діяльності (операційна, інвестиційна та фінансова). При цьому, впровадження МСФЗ 18 не вплине на чистий прибуток суб'єкта господарювання, а лише змінить спосіб подання результатів у звіті про сукупний дохід і в примітках до фінансової звітності. Гуцаленко Л., Марчук У. зазначають про важливість гармонізації підходів до інформації, щоб зменшити розбіжності та забезпечити зіставність фінансової інформації на глобальному рівні [9].

Порівняння понятійного апарату стандартів(табл.2) показує, що НП(С)БО 1[10]. надає найменшу гнучкість у поданні, оскільки встановлює жорстку форму звітності (ф. № 2), де чітко визначено поняття та послідовність розрахунків. Це забезпечує високу порівнюваність в межах України, але не у всіх аспектах

відповідає міжнародним стандартам. МСБО 1[11] надає значну гнучкість, що дозволяє підприємствам адаптувати звітність до особливостей своєї діяльності. Однак, ця гнучкість часто призводить до відсутності уніфікованих проміжних підсумків, що ускладнює порівняння фінансових результатів між різними підприємствами та галузями. МСФЗ 18 є відповіддю на недоліки МСБО 1. Він запроваджує універсальну, більш структуровану модель подання фінансових результатів, встановлюючи обов'язкові проміжні підсумки та категорії.

Таблиця 2 – Порівняння категорій за НП(С)БО 1, МСБО 1, МСФЗ 18

Поняття	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	МСБО 1 «Подання фінансової звітності»	МСФЗ 18 «Подання та розкриття інформації у фінансовій звітності»
Операційна діяльність	Основна діяльність підприємства та інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю.	Види діяльності, що є основними джерелами надходжень, інша діяльність, що не належить до інвестиційної чи фінансової. Визначення та класифікація – гнучкі.	Обов'язкова категорія, що включає доходи та витрати, які є результатом основних видів діяльності та інші операції, що не є інвестиційними чи фінансовими. Встановлено чіткі критерії для класифікації.
Інвестиційна діяльність	Придбання та реалізація необоротних активів і фінансових інвестицій, які не є складовою еквівалентів грошових коштів.	Придбання та вибуття довгострокових активів та інших інвестицій, що не відносяться до грошових еквівалентів. Визначення є загальним і не вимагає детального розкриття.	Обов'язкова категорія. Включає доходи і витрати від інвестиційної діяльності та інші операції, що не є операційними чи фінансовими. МСФЗ містить посилені вимоги до розкриття.
Фінансова діяльність	Діяльність, яка призводить до змін у розмірі та складі власного капіталу і позикових коштів підприємства.	Діяльність, що змінює розмір і склад власного капіталу та запозичень. Визначення є загальним і не вимагає детального розкриття.	Обов'язкова категорія. Включає доходи і витрати, пов'язані з фінансовою діяльністю. Забезпечує більшу послідовність у поданні.
Операційний прибуток	Чітко визначений проміжний підсумок у Звіті про фінансові результати (ф. № 2), що розраховується як доходами і витратами від операційної діяльності.	Можливість подання цього показника, хоч необов'язково. Підприємства могли самостійно визначати, які статті слід до нього включати.	Обов'язковий проміжний підсумок у Звіті про прибутки або збитки. Класифікація статей, що його формують, чітко регламентована, що підвищує порівнюваність показників між різними компаніями.

Джерело: [9,10,11]

Введення МСФЗ 18 вимагає від підприємств перегляду облікової політики щодо представлення фінансових результатів. Зокрема, слід навести обов'язкову

деталізацію операцій за видами діяльності — операційною, інвестиційною та фінансовою та правила включення кожної з цих груп до статей звітності, забезпечуючи послідовність та порівнянність інформації. Додатково слід розробити процедури перекласифікації та перегруповування рахунків у внутрішній системі обліку, щоб дані автоматично розподілялися за новими категоріями.

Ще одним нововведенням МСФЗ 18 стала необхідність розкриття «показників ефективності», які використовуються підприємством у зовнішніх комунікаціях. Довгий час управлінські показники ефективності, такі як скоригований EBITDA або чистий операційний прибуток наводились без чітких правил розрахунку та звірки з МСФЗ-показниками. Тепер вони повинні стати частиною офіційної фінансової звітності та підлягати обов'язковому аудиту. Підприємства пояснюватимуть їхню корисність, методику розрахунку та проводитимуть звірку з показниками, визначеними за МСФЗ в додатку Приміток до річної звітності. Такі зміни піднімають вимоги до точності даних управлінського обліку та їх документального підтвердження.

Запровадження показників ефективності у фінансову звітність вимагає від підприємств не лише розкривати ці показники, а й надавати детальну інформацію про методологію їх розрахунку, пояснювати їхню корисність для користувачів та проводити обов'язкову звірку з показниками, визначеними у МСФЗ. Це підвищує вимоги до точності даних управлінського обліку та їх документального підтвердження, оскільки тепер вони будуть предметом аудиту. Таким чином, управлінський облік перетворюється з суто внутрішнього інструменту на джерело інформації для зовнішніх користувачів, що має відповідати суворим вимогам достовірності.

Висновки.

Зміни, які проводить Україна в нормативному забезпеченні обліку і звітності свідчать про системну трансформацію української системи обліку, що відбувається під впливом європейської інтеграції та глобальних економічних тенденцій. Україна відходить від застарілих практик, заснованих на радянській системі, і переходить до моделі, орієнтованої на потреби інвесторів та

міжнародних ринків. Впровадження обов'язкової звітності зі сталого розвитку показує, що звітність виходить за рамки простої фіксації минулих подій. Вона перетворюється на інструмент комунікації з бізнес-спільнотою, демонструючи відповідальність і стійкість підприємства.

Впровадження МСФЗ 18, принципово впливає на облікову політику та управлінський облік. Положення стандарту зобов'язують підприємства формалізувати класифікацію своїх доходів і витрат, щоб забезпечити більшу прозорість показників у звіті про прибутки або збитки. Посилення зв'язку між управлінським та фінансовим обліком робить управлінські показники ефективності, які раніше використовувались лише всередині компанії, частиною офіційної звітності. Це вимагає від підприємств підвищення точності їхнього обліку та внутрішнього контролю.

Література:

1. Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо запровадження звітності із сталого розвитку» №13425 від 26.06.2025р. – URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56689>

2. Директива Європейського Парламенту та Ради 2013/34/ЄС від 26 червня 2013 року про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язані з нею звіти певних типів підприємств, що вносить зміни до Директиви Європейського Парламенту та Ради 2006/43/ЄС та скасовує Директиви Ради 78/660/ЄЕС та 83/349/ЄЕС. – URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/34/oj/eng>

3. Директива Європейського Парламенту та Ради 2022/2464 від 14 грудня 2022 року про внесення змін до Регламенту (ЄС) № 537/2014, Директиви 2004/109/ЄС, Директиви 2006/43/ЄС та Директиви 2013/34/ЄС щодо звітності про корпоративний сталий розвиток – URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj/eng> 4.

4. сайт KPMG. – URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/insights/2024/12/the-move-to-mandatory-reporting.html>

5. Делегована директива комісії (ЄС) 2023/2775 від 17 жовтня 2023 року Про внесення змін до Директиви Європейського Парламенту та Ради 2013/34/ЄС щодо коригування критеріїв розміру для мікро-, малих, середніх та великих підприємств або груп – URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/dir_del/2023/2775/oj/eng
6. Безверхий К. Імплементация европейских стандартів звітності про сталий розвиток// *Foreign trade: economics, finance, law*. 2024. Т. 133, № 2. С. 134–150. DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2024\(133\)08](https://doi.org/10.31617/3.2024(133)08) (дата звернення: 19.09.2025).
7. Баранова Ю. Вектори трансформації звітності агропідприємств під впливом глобальних тенденцій сталого розвитку // *Економіка та суспільство*, 2024, №70. – URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-14> (дата звернення: 19.09.2025).
8. Гуцаленко Л. В., Марчук У. О. Інтегрована звітність – концепції та парадигми обліку в досягненні цілей сталого розвитку // *Ефективна економіка*. 2021. № 7. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9069> (дата звернення: 20.09.2025). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.7.9
9. Міжнародний стандарт фінансової звітності 18 «Подання та розкриття інформації у фінансовій звітності». – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS%2018_2025.pdf
10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затв. наказом Міністерства фінансів України 07.02.2013р. № 73. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
11. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text

References

1. Proekt Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro bukhgalters'kyj oblik ta finansovu zvitnist' v Ukraini» schodo zaprovadzhennia zvitnosti iz staloho rozvytku» №13425 vid 26.06.2025r. – URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56689>
2. Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC Text with EEA relevance. – URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/34/oj/eng>
3. Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and

Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting (Text with EEA relevance). – URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj/eng> 4.

4. сайт KPMG. – URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/insights/2024/12/the-move-to-mandatory-reporting.html>

5. Commission Delegated Directive (EU) 2023/2775 of 17 October 2023 amending Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council as regards the adjustments of the size criteria for micro, small, medium-sized and large undertakings or groups. – URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/dir_del/2023/2775/oj/eng

6. Bezverkhyj K. Implementatsiia ievropejs'kykh standartiv zvitnosti pro stal'nyj rozvytok// Foreign trade: economics, finance, law. 2024. T. 133, № 2. S. 134–150. DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2024\(133\)08](https://doi.org/10.31617/3.2024(133)08) (data zvernennia: 19.09.2025).

7. Baranova Yu. Vektory transformatsii zvitnosti ahropidpriemstv pid vplyvom hlobal'nykh tendentsij staloho rozvytku // Ekonomika ta suspil'stvo, 2024, №70. – URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-14> (data zvernennia: 19.09.2025).

8. Hutsalenko L. V., Marchuk U. O. Intehrovana zvitnist' – kontseptsii ta paradyhmy obliku v dosiahnenni tsilej staloho rozvytku //Efektyvna ekonomika. 2021. № 7. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9069> (data zvernennia: 20.09.2025). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.7.9

9. Mizhnarodnyj standart finansovoi zvitnosti 18 «Podannia ta rozkryttia informatsii u finansovij zvitnosti». – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS%2018_2025.pdf

10. Natsional'ne polozhennia (standart) bukhholders'koho obliku 1 «Zahal'ni vymohy do finansovoi zvitnosti», zatv. nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy 07.02.2013r. № 73. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

11. Mizhnarodnyj standart bukhholders'koho obliku 1 «Podannia finansovoi zvitnosti». – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text

Abstract. Ukraine is transforming its accounting system as part of European integration, harmonizing its legislation with EU standards to increase the transparency and quality of financial information. Recent changes include the introduction of mandatory sustainability reporting for a strategically important segment of enterprises and adjusting the criteria for determining the size of enterprises taking into account inflation. The article analyzes the impact of the new IFRS 18 standard, which replaces IAS 1. It standardizes the presentation of an enterprise's financial results, requiring a clear distribution of income and expenses by type of activity. IFRS 18 establishes a direct link between management and financial accounting, making management indicators the subject of mandatory disclosure and audit. This increases the requirements for the accuracy and reliability of management data, turning them into a source of information for external users. In general, the above-mentioned trends of transformational changes indicate Ukraine's transition to a modern accounting model focused on investors and international markets.

Key words: accounting, financial reporting, IFRS 18, sustainable development, sustainable development reporting, management accounting, harmonization of legislation, European integration, transparency, investors.

Статтю відправлено: 20.09.2025 р.

© Кругла М.М.